

Sveaborg

NYHETSREV

SUOMENLINNA NEWSLETTER NRO 3 / 3 | 2007

Skolledare för byskolan på fyrön

Ny konferenslokal mitt i fästningen **Helsingfors minsta bibliotek**
Stadsdelsevenemanget Väkevä Viapori

LEDARE

Jaakko Antti-Poika DIREKTÖR,
FÖRVALTNINGSNÄMNDEN FÖR SVEABORG

Sveaborg ägs av staten men befolkningen i fästningen är Helsingfors stads invånare och skattebetalare. Ön har basservice som staden tillhandahåller: skola, daghem och bibliotek samt räddningsstation sommardag. Staden svarar även för underhåll av parkområden och gator genom att köpa dessa tjänster från värden för världsarvsobjektet, förvaltningsnämnden för Sveaborg. Det är inte alldeles enkelt att trygga övrig service för ett litet bymässigt samfund, ett befolkningsunderlag på 850 personer är inte alltid tillräckligt för att ens trygga tjänster som anses normala för en stadsbo. Även om Sveaborg redan stått under ölagens beskydd i sju års tid är färjeturen till fastlandet, till exempel till hälsovårdscentralen, inte helt problemfri eller billig. Färjeturen är visserligen kort men de som rör sig tillsammans med äldre eller barn är resan till apoteket eller bara till bankomaten krånglig, särskilt under färjans vintertidtabell. Den forna isvägen från Brunnsparken till Sveaborg är fortfarande en dröm för många: då skulle en Helsingforsbo som bor på Sveaborg kunna komma hem med taxi oberoende av färjetidtabellen.

Staden har erbjudit lika täckande tjänster för dem som bor på ön som för dem på fastlandet, men att gå i strejk lär invånarna knappast göra. Det har man nämligen provat på tidigare: Direkt efter självständighetsförklaringen gick Sveaborgsborna i strejk p.g.a. otillräcklig service och vägrade en tid att betala kommunalskatt. Efter domstolsbeslut var de tvungna att betala skatten i efterhand – men även servicen blev bättre allt eftersom.

I fråga om beredningen av den aktuella detaljplanen för Sveaborg bygger man på det avtal som redan gällt i 30 år och genom vilket betalningsandelarna för underhåll av Sveaborg delas mellan staten och Helsingfors stad. Världsarvet tillhör alla.

Sveaborg får en detaljplan

Sveaborg saknar en detaljplan. - En gång i tiden behövdes inte byggnadslov för att bygga fästningen, men när användningen av fästningen som garnison upphört och när genomförandet av användningsplanen som utarbetades år 1975 för återanvändning av området redan framskridit långt är det minst sagt aktuellt att utarbeta en detaljplan, säger planeringschefen för förvaltningsnämnden för Sveaborg Heikki Lahdenmäki.

Ingendera jordägare, dvs. vare sig staten eller Helsingfors stad, har dock ansett det vara brådskande att utarbeta en detaljplan. Området är färdigbyggt och renoveringsarbeten har kunnat utföras utan konflikter i form av samarbete mellan myndigheterna genom tidsbestämda undantagslov. Att utarbeta en detaljplan har ansetts aktuellt eftersom kontinuerligt byggande genom upprepade undantagsbeslut inte är en önskvärd praxis enligt andan i den nya jorddispositionslagen. Bakom utarbetandet av en detaljplan finns även öns-

kan att åstadkomma ett officiellt gatunamn- och adresssystem. Detta har betydelse för t.ex. räddningsverket och när allt kommer omkring för alla som besöker ön.

- Sveaborg får en skyddande detaljplan, vilket innebär att nuläget bekräftas. Generellt kan man konstatera att Sveaborg som planeringsobjekt på flera sätt utgör ett undantag. Det finns tillgång till ovanligt många redogörelser och färdiga planer över Sveaborg.

- Utarbetande av en detaljplan underlättas av att i praktiken hela området har en enda ägare, staten, säger arkitekt Janne Prokkola som bereder planen över Sveaborg vid Helsingfors stadsplaneringskontor. För att bevara områdets särskilda karaktär har man inte heller för avsikt att avgränsa kvarter och gatuområden som man gör i andra fall, tillägger han.

Detaljplanen medför inte några förändringar för Sveaborg. Det nuvarande byggnadsbeståndet och landskapet tryggas.

- Utkastet till detaljplan över Sveaborg blir klart våren 2008. Planen till påseende. Möjlighet att framföra åsikter.
- Planförslaget till stadsplaneringskontorets behandling hösten 2008
- Stadsfullmäktige godkänner planen år 2009

Aktuellt

Stadsdelsevenemanget Väkevä Viapori Sveaborg som är känd som restaureringsobjekt och turistmål visar sig i oktober som en av Helsingfors mest särpräglade stadsdelar på festivalen Väkevä Viapori som ordnas av invånarna. Tredagarsevenemanget 19–21 oktober erbjuder besökarna ett digert urval aktiviteter som skapats i fästningen: bastubad, guidade utflykter till närbelägna öar, ölbrygning, film om Sveaborg, jazz, teaterföreställningar, musik med mässingsinstrument, bildkonst. Arrangörer är Suomenlinnaseura (Sveaborgssällskapet) och föreningen för lokala konstnärer och förmågor Viapori Forum. Evenemanget stöds av Helsingfors stad och förvaltningsnämnden för Sveaborg. Programmet finns bl.a. i evenemangskalendern www.suomenlinna.fi

Männen bakom fästningen

Daniel af Thunberg (1712-1788)

Daniel Thunberg studerade i likhet med Augustin Ehrensvärd under ledning av Sveriges största mekanikexpert Christoffer Polhem från och med år 1745. När fästningsarbetena började i Finland bad Ehrensvärd Thunberg följa med. Thunberg var också Ehrensvärds högra hand i början av Sveaborgs byggande. Thunberg planerade Sveaborgs galärvarv och dess dämningar, slussar och pumpanordningar. Väderkvarnen som samtidigt pumpade upp vatten från varvet, malde spannmål och sågade brädor väckte stor uppståndelse. Thunberg utvecklade även arbetsmaskiner och lärde soldaterna att tillverka olika apparater och verktyg.

Grafikern och författaren Markku Tanttu ser biblioteket som en bildningstjänst vars värde man inte ska mäta med besökarantal.

Ny konferenslokal mitt i fästningen

Den senaste konferenslokalen för uthyrning på Sveaborg, Piirtämö ("Ritkontor") som blev klar i september, är en lokal som lämpar sig för konferenser och seminarier. Den är belägen på en central plats vid Artilleriviken, endast ett stenkast från Sveaborgscentret. Gångavståndet från färjstranden till Piirtämö är knappt tio minuter och under sommarsäsongen är den bekvämaaste förbindelsen till Artilleriviken vattenbussen som lägger till vid Sveaborgscentrets brygga.

Piirtämö har ett stort konferensbord runt vilket ca 30 personer får plats. Konferensutrustningen består av en vitduk, dataprojektor, högtalare, arbetsprojektor och trådlös internetanslutning. Konferenskaffekan antingen beställas hos en cateringfirma på Sveaborg eller koka själv i Piirtämös minikök som har ett kyl-svalskåp, varmluftsugn, diskmaskin, kaffe- och vattenkokare samt en kaffeservis. Piirtämö är belägen i restaurang Café Chapmans övervåning och man går in via byggnadens baksida genom porten som leder ut till varvet. Konferenslokalen lämpar sig inte för rörelsehindrade.

Sammanträdesrummet i Piirtämö har renoverats i traversen Adlerfelts andra våning. Traversen Adlerfelt byggdes under 1750- och 1770-talen som en del av den yttre försvarsringen som skyddar galärvarvet på Vargön. Fasaden mot havet byggdes som försvarsmur för att stå emot artillerield från Skanslandet. Under den ryska tiden fungerade byggnaden som ett vapen-, uniforms- och rustförråd och som manskapskasern. I början av den finska tiden fanns i byggnaden en kasern för krigsfångar och därefter en personalmatsal för flygplansfabriken som var verksam på varvet. Senare placerades där kontors- och personalutrymmen för Valmet-varvet. I början av året 2007 flyttade Museiverkets kontor och ritkontor ut och på den övre våningen renoverades förutom den nya konferenslokalen även arbetsrum.

Det stora konferensbordet i Piirtämö som ligger nära Sveaborgscentret har plats för ca 30 personer. Centralt läge och bra utrustning erbjuder utmärkta rammar för en konferensdag i Sveaborgs sjöfästning.

Helsingfors minsta bibliotek

- Sveaborgs bibliotek har utvecklats till ett visitkort för hela stadsbiblioteket eftersom det är ett bibliotek som även betjänar turister. Redan en fjärdedel av besökarna är utländska turister, berättar bibliotekschef Harri Sahavirta. För de flesta utländska gäster förblir Sveaborgs bibliotek den enda kontakten med det finländska biblioteksväsendet och många har varit positivt överraskade av bibliotekets service. Bibliotekets tre kundatorer garanterar även tillgången till internet.

Som sommarens nyhet nämner Sahavirta Bestseller-samlingen, vars böcker endast cirkulerar i fästningen. Enligt Sahavirta har Bestseller-böckerna tagits emot med glädje och idén förefaller fungera särskilt väl i ett litet bibliotek.

Biblioteket öppnades i en valvåning i kronborgen Ehrensvärd mittemot kyrkan år 1957 och det fungerar fortfarande på samma ställe. I oktober firar biblioteket sitt 50-årsjubileum i 50-talsstämning. Vid stadsdelsevene-

manget Väkevä Viapori i oktober håller författaren och grafikern Markku Tanttu en litterär timme för att presentera både sin egen produktion och produktion av andra författare och illustratörer på ön.

- För mig har biblioteket tidvis haft rätt stor betydelse när det gäller mitt arbete. Ibland har jag gjort riktiga fynd. Jag ser biblioteket som en bildningstjänst vars värde man inte ska mäta med besökarantal. Redan en liten grupp aktiva användare är av betydelse, begrundar Tanttu.

De långvariga bibliotekarierna Petteri Suvanto och Mervi Miettinen är glada när man beställer. Genom att beställa en bok till Sveaborg via nätet eller Helmet har låntagaren i princip samtliga biblioteks bokurval till sitt förfogande. Och framför allt behöver inte äldre eller "ungar" åka över havet till biblioteket, vilket under vintermörkret när tiden mellan färjeturerna är en timme är onödigt tungt och även dyrt.

I byskolan vid fyren

Jutta Narjus är känd som gamla tiders ledande lärare, en beslutsam och tolerant människa. När skolledaren kopplar av sätter hon sig på motorcykeln och låter landskapet växa.

Vem skulle inte känna till byskolans lärare. Jutta Narjus som snart lett Sveaborgs skola i 16 år är för många en viktig person i fästningen.

- Detta byliknande boende passar mig. Här får jag även delta i elevernas liv. Det som förklarar Sveaborgsborna är en stark känsla av stolthet över denna plats.

När mina egna barn var i den åldern att jag drog dem i barnvagnen upptäckte jag att de försökte hälsa alla som gick förbi i folkviolet i Helsingfors centrum, de gjorde med andra ord det som de vant sig vid här.

I en liten byskola med 70 elever kommer man varandra nära på ett helt annat sätt. Jag får vara med om en lång sträcka i barnets livscykel från före skolåldern mot vuxenlivet. På färjeturerna kommer mina före detta elever ofta fram till mig för att prata med mig om gamla tider.

- Jag har en känsla av att jag fått fler kramar här på en vecka än en vanlig människa normalt får under hela sitt liv, tillägger hon skrattande.

Små kommer först!

Ansvarig myndighet för de boendes service i den statsägda fästningen är Helsingfors stad. Staden ansvarar för passagerartrafiken, öarna har ett bibliotek, ett daghem och en skola. Staden har dragit ner servicen från år till år. Hälsostationen stängdes och brand- och räddningsstationen fungerar endast sommartid.

- Men skolan är och består, försäkrar skolledaren Jutta Narjus, småbarn kan inte skickas iväg på en sjöresa för äventyr på fastlandet! Det uppstår en knepig situation om ett barn i behov av särskild klass måste placeras i ett främmande samfund på fastlandet. Detta är ett område kringgärdat av hav, och barnet borde få vara tillsammans med barnen i sin egen by oavsett vilka förutsättningar för inläring barnet har.

Jutta Narjus glädjer sig över att det inte längre förutsätts något absolut relevant i grupperna inom den grundläggande undervisningen och att skolan fått behålla tre till fyra klasslärare trots att barngruppernas storlek varierar.

Eftersom Sveaborg saknar barn- och

ungdomsklubbar som staden tillhandahåller bestämde vi oss för att organisera sådant själva. Nu drivs musik-, kock-, cirkus- och seriekubbarna på eftermiddagarna i den barnrikaste stadsdelen i Helsingfors av föräldraföreningen Suomenlinnailmiö (Sveaborgsfenomenet). Vesaisten Helsingin piiri ry driver på skolan en eftermiddagsgrupp för klasserna 1-2 dagligen. Det är svårt att ordna klubb- eller vårdgrupper på Sveaborg eftersom åldersgrupperna är små och verksamheten därför inte lönsam.

- Men även åtta barn som tillbringar eftermiddagen hemma för sig själva känner sig lika ensamma som fler barn, konstaterar Narjus när hon tänker på tiden då hon som sin egen hobby åtog sig att organisera fritidsverksamhet för barnen.

En energisk ledande lärare

- Jag är en passionerad lärare. Jag skulle inte kunna vara en rent administrativ skolledare.

När jag är med barnen stänger jag allt annat utanför. Barnen vet att de är mycket viktiga för mig. Det ger mig krafter att jag får vara med och bevittna barnets idé eller söka en metod genom vilken barnet finner sin väg till kompisarna och blir medlem i samfundet. Ibland tär det på krafterna att behöva ta itu med sådana administrativa uppgifter som man gott kunde skära ner i byskolans skala.

Stjärngossar behärskar även bluesen

Skolan har traditioner av betoning på musik. Idag innebär det bland annat årliga framträdanden av Tiernapojat (Stjärngossar) på Tuomaan markkinat vid Esplanaden samt på Sveaborgs julevenemang vid Strandkasernen.

Skolans verksamhet för musikband söker sin like. Allt började med anskaffning av trumset i början av 1990-talet när en av papponerna, musikern Pekka Helin ringde från turnébussen under Lapplandsturnén: "Hör du, här finns nu grymt stora maskiner för en spottstyver". Det var där allt fick sin början. Nu spelar barnen i klubbarna i anslutning till Suomenlinnailmiö gitarr, bas, trummor, flöjt, piano och trumpet. Viapori Winter Blues är även ett pedagogiskt evenemang.

Den konstnärliga direktören för evenemanget Aija Puurtinen, musikern Honey B, leder med barnen en workshop på skolan och som resultat av detta uppträder barnen i bluesfesten. Elevernas egna kompositioner finns med.

Viapori MC – en skrattande motorcykelklubb

- Jag har arbetat i flera år dygnet runt och jag har inte på länge haft tid över för fritidsintressen som jag kunnat odla. Efter att jag gick med i Sveaborgs mc-klubb har jag kunnat förverkliga mina gamla drömmar. Till exempel lägger Viapori MC på sina resor märke till andra världsarvsobjekt i Europa.

- Vi är stolta Sveaborgsbor när vi åker tillsammans med det egna mc-gänget.

Viapori MC:s medlemmar fungerar även som dörrvakter vid Viapori Jazz-festivalen.

- Och ibland har vi klubbafton och skrattar. Och jag har fått skratta. Det är enormt mycket skratt. Det är skönt att vistas bland människor som äger en sån här livsstil!

Fyren visade vägen till Sveaborg

- Varför flyttade jag just till Sveaborg – antingen frågan eller det kommande svaret får Jutta Narjus att småle.

- Det kan låta säregnet, men jag hade redan vid unga år beslutat att jag ville bo i en fyr. Jag studerade i Helsingfors och jag gjorde min lärarpraktik endast i skolan på Sveaborg. Jag återvände senare till min födelsestad Åbo men beslutade att jag skulle återvända till Sveaborg. Allt gick faktiskt till förvånansvärt enkelt.

När jag väntade på min son Max för 16 år sedan gick jag fram till skolan på Sveaborg och berättade för den dåtida skolledaren Anja Unkari att jag skulle vara redo att arbeta här. Det visade sig att hon skulle gå i pension när min moderskapsledighet slutade.

Med min nyfödde son, dottern Matilda och hunden Kreetta anlände jag till ön på vars topp en fyr lyste. Jag fick en tjänstebostad av staden på ön, ett litet nybyggt rosa trähus. Flyttningsdagen råkade vara min födelsedag. Skilsmässohandlingarna hade precis fått en stämpel. På Sveaborg befann jag mig under skyddet av starka murar. Jag satt ensam i köket och såg ut genom fönstret hur fyrens ljuskägla snurrade i mörkret. Då tänkte jag att jag hade kommit hem.

Säkert det mest betydelsefulla som jag gjort är att jag förverkligat denna dröm. Jag hade flyttat innanför en kristall mitt i Helsingfors invid en fyr!

Evenemang på Sveaborg

Mer detaljerade uppgifter om evenemangen finns på webbplatsen www.suomenlinna.fi under evenemang.

Stadsdelsevenemanget Väkevä Viapori 19–21.10

Stadsdelsevenemanget Väkevä Viapori ("Starka Sveaborg") på Sveaborg som ordnas för första gången och pågår fredag–söndag erbjuder ett mångsidigt och färgrikt program för alla som är intresserade av ön. Under evenemanget Väkevä Viapori visar musiker, konstnärer och konsthantverkare på Sveaborg sitt kunnande.

Varvsveckan 22–28.10

De traditionella segelfartygens årliga ankomst på hösten till bassängerna i den historiska torrdockan sker i slutet av oktober. En majoritet av Finlands 25 traditionsfartyg dockas över vintern för att reo-veras.

Besökare på Sveaborgsmuseet kan från och med 25.10 bekanta sig med affischutställningen Östersjöns hamnar – En farled mot framtiden och utställningen Upp med porten! som båda pågår fram till 2.3.2008. På utställningen Upp med porten! ordnas under varvsveckan dagliga rundvandringar för allmänheten. Besökare har även möjlighet att delta i särskilda guidningar där varvet

presenteras. I pysselhörnan i Sveaborgsmuseet erbjuds pyssel för familjens minstingar under utställningen Upp med porten!

Konsertserie Seitsemän 28.10 och 2.12

Konsertserien Seitsemän (Sju) av den isländsktyska gruppen Adapter som startade under våren 2007 får en fortsättning. Den andra konserten i serien, Franco Donatoni: Due Pezzi, uppförs söndagen 28.10. kl. 16. Den tredje konserten Wintertime står på tur 2.12. kl. 16. Bägge konserter hålls i tenaljen von Fersen.

Julevenemang 1–2.12

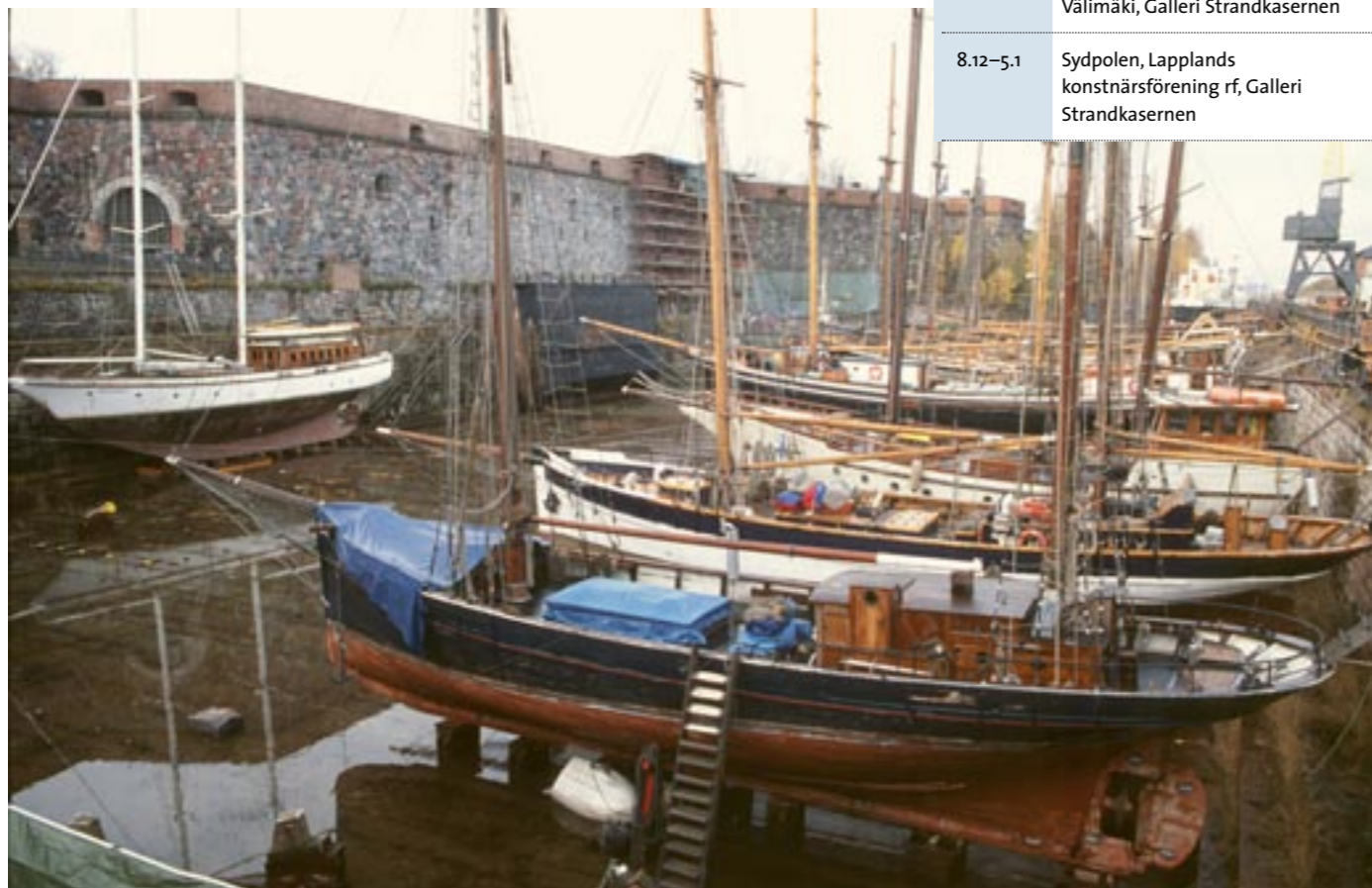
Kung Gustav III och Wanha Waruswäki öppnar åter julsåsongen på Sveaborg när kanonskott ljuder vid färjstranden på lördag. Under evenemanget avsett för hela familjen har gästerna möjlighet att besöka julmarknaden vid Strandkasernen, provsmaka juldelikatesser på restaurangerna och caféerna och besöka museer och konsthantverkarnas verkstäder. Barnen kan vandra längs fästningstomtens led och delta i julens arbetsverkstad i Ehrensverd-museet.

Evenemang

1.9–16.12	Guidade rundvandringar på engelska under veckosluten
19–21.10	Väkevä Viapori
22–28.10	Varvsveckan
28.10	Due Pezzi-konsert, Tenaljen von Fersen
1–2.12	Sveaborgs julevenemang
2.12	Wintertime-konsert, Tenaljen von Fersen
9.12	Familjernas vackraste julsånger, Sveaborgs kyrka
19.12	De vackraste julsångerna, Sveaborgs kyrka

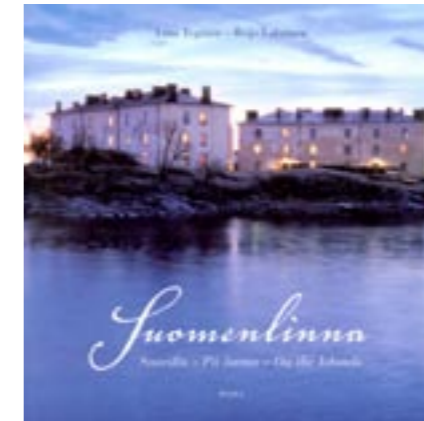
Utställningar

4.5–2.3	Upp med porten! Fartyg från torrdockan på Sveaborg, Sveaborgsmuseet
7–30.9	POTretti, Galleri Strandkasernen
5–28.10	Northern fringe – en resa norrut, Galleri Strandkasernen
25.10–2.3	Östersjöns hamnar – En farled mot framtiden, Sveaborgsmuseet
2–25.11	Jaana Erkkilä, Jaakko Pernu, Irene Välimäki, Galleri Strandkasernen
8.12–5.1	Sydpolen, Lapplands konstnärsförening rf, Galleri Strandkasernen

Boknyhet om Sveaborg

Ett imponerande bildverk presenterar kända platser, hem och arbetslokaler för alla besökare av Sveaborg till vilka allmänheten normalt inte har tillträde. Konstnärer som förekommer i verket är bland annat grafikern Erik Bruun, smeden JT Pälkkö och keramikkollektivet Pot Viapori. Offentliga mål som boken beskriver är bland annat Sjökrigsskolan, u-båten Vesikko, kyrkan, varvet, Leksaksmuseet och Ehrensverd-museet.

Fästningens historia på en timme eller på en halv timme

Fästningen vaknar till liv under de guidade rundvandringarna som under vintersäsongen ordnas på engelska under veckosluten.

Under vandringen klarnar det varför den enorma fästningen byggdes i skärgården och vem som var den olycksalige Carl Olof Cronstedt?

Om man har ont om tid kan man få en snabbkurs i fästningens historia genom bredbildspresentationen Sveaborg Experience som visas i Sveaborgsmuseet.

Sveaborgs turistarrangörer presenterar sig

Restaurang Café Chapman vid Artillerivikens strand nära Sveaborgscentret är öppen året runt. Under vintern fungerar Chapman på vardagar både som lunchställe och cateringrestaurang. Under sommarsäsongen erbjuder Chapmans terrass en trevlig plats där man kan pusta ut och på kvällarna kan man också avnjuta à la carte rätter i restaurangen.

Under sommaren är det möjligt att ordna privata tillställningar för 100–200 personer i den historiska timmerbyggnaden bredvid restaurangen. Dessutom erbjuder Chapman cateringtjänster för tillställningar som ordnas i de konferens- och festlokaler som hyrs ut av förvaltningsnämnden för Sveaborg året runt.

Restaurangverksamheten i Chapman har sedan år 2000 bedrivits av Eija Salonen som har över 20 års erfarenhet av restaurangbranschen. Chapman är ett familjeföretag där även barnen är med och hjälper till under sommaren. Förutom basen på Sveaborg driver familjen även restaurangen i Gäddvikens paviljong.

Guidade rundvandringar

Guidade rundvandringar på engelska under veckosluten 1.9–16.12 och 12.1–31.5 kl. 13.30. Rundvandringarna startar från Sveaborgscentret där även biljetter säljs. Vuxna 6,5 e, barn 3 e och fritt inträde med Helsingforskortet.

Bredbildspresentationen Suomenlinna Experience

Sveaborgsmuseet är öppet varje dag kl. 10–16. Bredbildspresentationerna visas i museets auditorium varje halv timme. Språk kan väljas i hörlurarna: finska, svenska, engelska, tyska, franska, ryska eller japanska. Inträdesavgift till museet, vuxna 5 e, barn under 18 år gratis och med Helsingforskortet gratis inträde.

SVEABORGSCENTRET

Öppet 1.10–30.4. varje dag kl. 10–16.

Stängt 6.12, 24–25.12 och 1.1.

Sveaborgscentret, Förvaltningsnämnden för Sveaborg, Sveaborg C74, 00190 Helsingfors, (09) 684 1880, info@suomenlinna.fi, www.suomenlinna.fi

Sveaborgs nyhetsbrev utkommer tre gånger per år. En elektronisk version finns på webbplatsen www.suomenlinna.fi på finska, svenska och engelska.

UTGIVARE Förvaltningsnämnden för Sveaborg
ANSVARIG redaktör Synnöve Vaari

LAYOUT Teerenhövi

TRYCKERI Lönnberg Print Oy, 2007

ISSN 1458-1590